

Nr 21

Utlåtande i anledning av motioner om förbättrad samordning av de nordiska ländernas utlandsrepresentation.

I de likalydande motionerna I: 400 av herr *Thorsten Larsson* och II: 464 av herr *Fälldin*, vilka hänvisats till utrikesutskottet, föreslås att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala sig för en förbättrad samordning av de nordiska ländernas utlandsrepresentation.

Frågan om samordning av och samarbete mellan de nordiska ländernas utrikesförvaltningar har vid ett flertal tillfällen behandlats i Nordiska rådet.

Till 1957 års session med rådet lades sålunda fram ett förslag om gemensamma byggnader för konsulat, beskickningar och andra officiella institutioner utomlands. Rådets ekonomiska utskott ansåg sig emellertid »inte kunna tillstyrka att nordiska ambassader och legationer skulle ha gemensamma byggnader». Däremot ansåg ekonomiska utskottet vissa förutsättningar föreligga för gemensamma byggnader för andra institutioner än beskickningar, t. ex. byggnader för turismens främjande, information, kulturellt utbyte och omhändertagande av sjömän. Vid 1958 års session ansåg rådet frågan färdigbehandlad.

Vid 1959 års session förelåg förslag om gemensamma specialattachéer vid beskickningarna i sådana fall då attachéerna inte har uppgifter av direkt kommersiell natur som kan leda till intressekonflikter.

Förslaget kom fortsättningsvis att behandlas tillsammans med ett förslag vid 1960 års session om samarbete beträffande utrikestjänsten i de nya staterna. Detta sistnämnda förslag syftade bl. a. till en samordning av de nordiska ländernas nyetablering av ambassader så att besparingar och rationalisering av arbete kunde uppnås.

Rådets ekonomiska utskott pekade i sitt utlåtande på möjligheterna till samarbete på i synnerhet det konsulära området, men ville inte heller utesluta möjligheterna till samverkan om de kommersiella, handelspolitiska och politiska fälten.

Förslaget övervägdes vid ett utrikesministermöte i Oslo i augusti 1960 och ett nordiskt administrationschefsmöte i januari 1961. En rapport från det senare mötet förelades utrikesministrarna och presenterades vid Nordiska rådets session 1962 (se bilaga 1). Rapporten avger vissa allmänt hållna konklusioner men konstaterar också att samarbetet inte lämpade sig för generella avtal utan borde komma till stånd genom konkreta överenskom-

melser mellan berörda departement eller utrikesrepresentationer i varje särskilt fall.

Utrikesdepartementen borde — heter det vidare i rapporten — hålla varandra underrättade om framtidsplaner vad avser inrättandet av nya ambassader i syfte att sprida ländernas representation, ge möjlighet till gemensamma kanslilokaler samt koordinera det löpande arbetet. Nordiska specialattachétjänster borde kunna inrättas för »neutrala» sakområden såsom teknik och forskning. Samarbetet på informationsområdet borde utbyggas i görligaste mån. Vid 1963 års session fann rådet att undersökningar om möjligheterna till ökat nordiskt samarbete inom utrikestjänsten pågick i departementen och att därmed ärendet för rådets del var slutbehandlat.

År 1962 slöts den s. k. Helsingfors-överenskommelsen om samarbete mellan de nordiska länderna. Enligt överenskommelsen skall tjänstemän i de nordiska utrikesförvaltningarna bistå medborgare från de andra nordiska länderna på platser, där dessa saknar representation (art. 31). Det svenska utrikesdepartementet utsände den 30 augusti 1966 till berörda beskickningar en instruktion i ämnet med anmodan att snarast möjligt realisera detta konsulära samarbete (se bilaga 2). De i instruktionen rekommenderade formerna för samarbete praktiseras nu genomgående av de nordiska utrikesförvaltningarnas fältorganisationer. Innebörden av instruktionen är i korthet den att beskickningarna samt lönade och olönade konsulat skall på stationeringsorten lämna konsulärt bistånd åt varandras medborgare i de fall då den biståndssökandes eget land saknar representation på platsen. Med hänsyn till de nordiska ländernas inbördes konkurrerande intressen inom den internationella handeln har kommersiellt bistånd i princip undantagits från samarbetet.

Efter fortsatta överläggningar mellan utrikesdepartementen utarbetades under 1967 föreskrifter om samarbete mellan utlandsmyndigheterna på handelssjöfartens område (se bilaga 3).

Vid 1967 års session med Nordiska rådet lades fram ett förslag om vidgat konsulärt samarbete. Förslagsställarna var medvetna om de vid denna tid utarbetade gemensamma instruktioner om konsulärt samarbete. De önskade emellertid, mot bakgrund av det honorära systemets begränsningar, föreslå att framtida behov av konsulär service för såväl sjöfarts- som turistnäringen tillgodosågs genom gemensamt anställda nordiska tjänstemän.

Vid 1968 års session meddelade regeringarna att inga skäl förelåg att binda sig till bestämda lösningar. Samarbetsproblem på olika platser kunde lösas, och löstes numera, av respektive utrikesdepartement alltefter omständigheterna. Så hade exempelvis i Port Said och Gdansk en utsänd lönad tjänsteman utnämnts till olönad konsul för de övriga nordiska länderna. Med tiden väntade man sig att få ett spektrum av varierande samarbetsformer på detta område.

Utskottet. Som framgår av den redogörelse som nu lämnats berör motionerna ett område som vid upprepade tillfällen behandlats av de nordiska ländernas regeringar efter rekommendationer från Nordiska rådet. Utskottet vill understryka att alla möjligheter bör tas till vara för att utvidga området för nordiskt samarbete på utrikesförvaltningens område. Härigenom kan otvivelaktigt vissa kostnadsbesparingar göras, varjämte ett praktiskt samarbete i utlandet mellan de officiella representationerna på ett åskådligt sätt illustrerar bredden och djupet av det nordiska samarbetet. Det är emellertid samtidigt klart att olika omständigheter sätter bestämda gränser för utbyggnaden av samarbetet. Det gäller dels vissa svårigheter av praktisk natur, dels — såsom understrukits vid olika tillfällen då frågan behandlats i Nordiska rådet — det faktum att de nordiska länderna är suveräna stater med egen utrikespolitik. Utskottet noterar att de fem ländernas regeringar med uppmärksamhet studerar frågan om möjligheterna att fördjupa samarbetet och även vidtagit en rad praktiska åtgärder för att samordna utrikesförvaltningarnas arbete.

Utskottet hemställer

att motionerna I: 400 och II: 464 må anses besvarade med vad utskottet ovan anført.

Stockholm den 21 november 1969

På utrikesutskottets vägnar:

ARNE GEIJER

Närvarande:

från första kammaren: herrar Arne Geijer (s)*, Lundström (fp), Virgin (m), Dahlén (fp)*, Palm (s) och Ivar Johansson (cp)*;

från andra kammaren: herrar Mellqvist (s), Eliasson i Sundborn (cp)*, Ohlin (fp) och Martinsson (s).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Nordiskt samarbete inom utrikestjänsten¹

Redogörelse från överläggningar i januari 1961 mellan personalcheferna i de nordiska ländernas utrikesdepartement. (Transumt.)

I ett medlemsförslag till Nordiska rådets åttonde session i Reykjavik i juli 1960 föreslogs att rådet skulle rekommendera de nordiska ländernas regeringar att samverka beträffande utrikestjänstens samordnande, särskilt i de nya staterna. Vid frågans behandling inom rådets ekonomiska utskott pekades på de möjligheter som syntes föreligga att genom samverkan nå fram till rationalisering, besparingar och bättre utnyttjande av utrikesrepresentationerna särskilt beträffande de konsulära uppgifter, som åvilade såväl beskickningar som konsulat. När det gällde utrikesrepresentationernas kommersiella, handelspolitiska och politiska verksamhet vore förhållandet delvis annorlunda. Även här syntes emellertid — och särskilt gällde detta kanske de nya staterna — ett visst utrymme finnas för en nordisk samverkan. Det syntes utskottet angeläget, att regeringarna prövade hur och på vilka områden en sådan samverkan konkret kunde utformas. I enlighet med utskottets förslag rekommenderade Nordiska rådet regeringarna »att pröva i vad mån en rationalisering av utrikestjänsten, särskilt i de nya staterna, kan uppnås genom nordisk samverkan.»

Vid det nordiska utrikesministermötet i Oslo i augusti 1960 uppdrogs åt personalcheferna i de nordiska ländernas utrikesdepartement att närmare utreda förutsättningarna för ökad praktisk samverkan mellan de nordiska utlandsmyndigheterna. Överläggningar mellan personalcheferna ägde rum i Köpenhamn den 9—10 januari 1961. En gemensam redogörelse för resultatet av dessa överläggningar förelåg inför det nordiska utrikesministermötet i Stockholm den 14—15 mars 1961. Beslut fattades därvid om att redogörelsen skulle överlämnas till Nordiska rådet, vilket sedermera skett.

Vid mötet mellan personalcheferna erinrades om att frågan om nordiskt samarbete inom utrikestjänsten under de senaste åren framförts åtskilliga gånger i den offentliga debatten, liksom det inom Nordiska rådet framlagts olika medlemsförslag och antagits rekommendationer härom. Vissa förslag hade syftat till upprättandet av verkligt nordiska representationer i utlandet med blandad nordisk personal. Andra förslag hade förutsatt rent nationella representationer, vilka skulle tillvarata förutom det egna landets även ett eller flera av de övriga nordiska ländernas intressen. Andra åter hade tagit sikte på ett mera begränsat samarbete, t. ex. i form av gemensamma kanslilokaler eller samnordiska specialattachéer. Vid personalchefsmötet ansågs det riktigast att företaga en genomgång och saklig värdering av de olika samsarbetsformer, som kan komma i fråga.

¹ Originallet på danska.

Problemställningen

I redogörelsen betonas inledningsvis att nordiskt samarbete inom utrikestjänsten icke är något nytt. Det har varit en sedan många år tillämpad praxis att de nordiska utlandsrepresentationerna överallt i världen, icke endast i de nya staterna, håller nära kontakt med varandra och samarbetar på alla områden, där förhållandena möjliggör detta. De utbyter och sammanställer i viss omfattning de upplysningar, som de var för sig införskaffat. Med uppehållslandets högsta myndigheter avtalas om gemensamma informativa sammanträffanden, vid vilka de söker orientering i politiska eller andra ämnen av betydelse. Olika former av ömsesidig hjälp förekommer under vakanser. På platser, där endast ett av de nordiska länderna har representation, förekommer det att detta land i vissa lägen tillvaratager de andra ländernas intressen. Under oroligheterna i Irak under 1958—59 tillvaratog sålunda den danska beskickningen i Bagdad även norska och svenska intressen. I Stettin har den svenska konsularagenten i många år skött de danska och norska konsulära ärendena. Vid utbrottet av oroligheterna i Kongo, där utsänd norsk representation saknades, påtog sig de danska och svenska representanterna i Léopoldville gemensamt att skydda de norska medborgarna. På platser, där kurirposten avlämnas och mottages på avlägset belägna orter, upprätthålles en samnordisk kurirtjänst. Också i ett flertal andra praktiska angelägenheter samarbetar de nordiska representationerna till ömsesidig nytta.

Det framhålles därför i redogörelsen att vad som skall undersökas icke är frågan, huruvida ett nordiskt samarbete inom utrikestjänsten kan och bör etableras. Ett sådant existerar redan och är ganska omfattande. Det är icke baserat på formella avtal och dess omfång varierar från plats till plats alltefter de lokala förhållandena. Spörsmålet gäller icke heller, huruvida detta samarbete kan och bör utvidgas. Det råder ingen tvekan om, att representationerna helt enkelt är nödsakade att med hänsyn till de vanskliga förhållandena i de nya staterna hjälpa varandra i ännu högre grad än annorstädes i världen. Problemet gäller i själva verket endast, huruvida och i så fall i vilken omfattning samarbetet i såväl de nya som de gamla staterna med fördel kan bringas in i fastare former genom generella nordiska avtal.

Personalgemenskap

Samnordisk representation kan tänkas i två huvudformer. Den ena skulle vara rent nationellt sammansatt men ha till uppgift att helt eller delvis tillvarataga flera nordiska länders intressen. Såsom ovan nämnts är en sådan representationsform möjlig i enstaka fall som tillfälligt arrangemang och så länge de övriga ländernas intressen på platsen är starkt begränsade och varken avser uppgifter, vilkas lösning kräver detaljkännedom om dessa länders förhållanden, eller frågor som kan giva upphov till intressekonflikter. I övriga fall är samnordisk representation endast tänkbar i den andra huvudformen, d. v. s. en representation med blandad personal. En någorlunda omfattande användning av denna form skulle emellertid förutsätta en väsentligt utbyggd nordisk ekonomisk och politisk intressegemenskap. Därutöver skulle krävas en så stark koordinering av ledningen mellan de olika länderna, att denna representationsform knappast skulle kunna genomföras utan upprättandet av ett samnordiskt utrikessekreteriat som

supplement till de nationella utrikesdepartementen med därav följande politiska och administrativa komplikationer. Det skulle sålunda med all sannolikhet bli fråga om personal- och utgiftsökningar för hemmatjänsten. Vid de integrerade representationerna i utlandet skulle någon större personalbesparing knappast komma till stånd. För att tillfredsställande kunna lösa sina uppgifter i utlandet måste utrikestjänstemännen först och främst känna sitt eget land. En svensk tjänsteman utan närmare kännedom om dansk handelspolitik skulle icke med bästa vilja kunna tillfredsställande tillvarataga danska handelspolitiska intressen. Det skulle av rent sakliga skäl sålunda vara nödvändigt att sända en representant från varje deltagande land till alla de viktigare representationerna.

Under den offentliga debatten har framhållits att en samnordisk representation icke skulle få svårigheter att uppfylla kravet på samtidig lojalitet gentemot flera länder. Det avgörande för tjänstemannens användbarhet är emellertid — förutom hans sakliga kunnande — uppdragsgivarnas villighet att taga honom i anspråk. Det torde få anses klart att det vid ett eventuellt upprättande av samnordiska representationer skulle uppstå svårigheter härvidlag.

Gemensamma specialattachéer

I maj 1959 framlades i Nordiska rådet ett förslag, som syftade till en mera begränsad nordisk personalgemenskap i form av delade kostnader för specialattachéer. Förslagsställarna var på förhand på det klara med, att konkurrenssynpunkter kunde förhindra genomförandet av en sådan ordning beträffande handels-, lantbruks- och fiskeriattachéer och tänkte därför i första hand på specialattachéer för mera neutrala områden såsom t. ex. sociallagstiftning, arbetsmarknadsfrågor, vetenskap och teknik.

Av remissyttrandena från berörda länders myndigheter framgick att förslaget ansågs mindre praktiskt i fråga om kommersiellt betonade uppgifter, som kräver ingående kännedom om de enskilda ländernas näringsliv och som i övrigt innebär möjligheter till intressekonflikter. Det rådde däremot en positiv inställning till förslaget om gemensamma attachéer på det teknisk-vetenskapliga området liksom det förelåg ett visst intresse för samnordiska socialattachéer.

De fortsatta, närmare undersökningarna i de olika länderna har icke medfört någon principiell ändring i dessa ställningstaganden. — Från svensk sida har sålunda framhållits att samarbete närmast synes möjligt inom det teknisk-vetenskapliga området. Samtidigt har betonats att man beträffande de stora vetenskapligt framstående länderna icke bör betrakta det som tillräckligt att ha en enda gemensam teknisk attaché, utan önskemålet är i stället att ha flera gemensamma attachéer. Sverige har f. n. teknisk-vetenskapliga attachéer placerade i Moskva och Washington. Sålunda skulle man beträffande dessa två poster kunna tänka sig att i den mån övriga nordiska länder där företrädes av tekniska attachéer, en samordning av attachéernas verksamhet kan ske. Vid utväljandet av attachéer synes samråd därför böra ske mellan de nordiska länderna, så att i möjligaste mån sörjes för att dessa attachéer med sina specialkunskaper någorlunda täcker det mycket vida fält, som bör beaktas inom den teknisk-vetenskapliga informationstjänsten.

Gemensamma lokaler

Rörande ytterligare en form av begränsat samarbete har förslag år 1957 framförts i Nordiska rådet, nämligen om gemensamma byggnader för utrikesrepresentationerna och andra institutioner i utlandet. Resultatet blev att rådet kunde anbefalla fortsatt anskaffande av gemensamma byggnader och lokaler för nordiska institutioner såsom sjömanshem och -kyrkor, bibliotek o. d., men däremot icke ansåg sig kunna stödja tanken på gemensamma lokaler för diplomatiska representationer. Det var vidare rådets uppfattning, att det endast i undantagsfall, t. ex. vid upprättandet av konsulat på avlägset belägna platser, skulle medföra en besparing av nämnevärld betydelse att förlägga flera konsulära representationer under samma tak.

Deltagarna i personalchefsmötet ansluter sig i redogörelsen till uppfattningen, att gemensamma lokaler för utlandsrepresentationerna icke kan förordas som en generell lösning. Detta skulle bl. a. förutsätta, att de olika ländernas intressen och representationsbehov på de olika platserna vore av ungefär samma omfattning, något som erfarenhetsmässigt endast undantagsvis är fallet. Bortsett från dessa och andra svårigheter torde det kunna ifrågasättas, om gemensamma lokaler skulle medföra den åsyftade rationaliseringen och besparingen. Ett sådant resultat skulle vara avhängigt av en viss arbetsgemenskap, t. ex. gemensam kontorspersonal, arkiv, kommunikationstjänst o. s. v. Denna förutsättning saknas dock. Återstår sålunda i stort sett endast möjligheten till gemensam bud-, telefon- och vakttjänst, som i allmänhet icke spelar någon avgörande roll på en utrikesrepresentations samlade budget. På platser, där det blir nödvändigt att upprätthålla en större stab av bud-, telefon- och bevakningspersonal, kan dock en rationalisering och viss besparing uppnås genom att två eller flera representationer går samman vid förhyrning av lokaler.

Andra samarbetsformer

I personalchefernas redogörelse erinras om det av ambassadören Boheman (fp) i februari 1960 i riksdagen framförda förslaget om visst nordiskt samarbete i de nya staterna i Afrika och Asien. Enligt detta borde Danmark, Norge och Sverige överenskomma om att inom vissa grupper av stater, som de måste täcka med hjälp av vardera en enda representation, placera sina beskickningar i olika länder. Var och en av de tre representationerna skulle därefter tillvarataga icke blott sina egna utan även de två andra ländernas konsulära biståndsärenden liksom de skulle hålla varandra underrättade om den allmänna utvecklingen inom respektive stationeringsländer. Handelsfrågor och eventuella politiska uppgifter skulle dock varje land för sig tillvarataga.

Vid personalchefernas överläggningar rådde enighet om, att det i Nordvästafrika funnes särskilda förutsättningar för ett utbyggt nordiskt samarbete. Såväl av anslagsmässiga som praktiska skäl måste de olika nordiska utrikesförvaltningarna försöka täcka ett flertal stater med hjälp av vardera en ambassadör. Klimat- och reseförhållandena är besvärliga liksom stora olikheter föreligger i fråga om administration och tänkesätt i de skilda afrikanska staterna. Levnads- och arbetsvillkoren erbjuder också en del praktiska problem. — Vid utrikesministermötet i Oslo i augusti 1960 framfördes från dansk sida vissa förslag, som tog sikte på representationsförhål-

landena i Nordvästafrika. De viktigaste områden, inom vilka samarbete tänktes komma till stånd, gällde den allmänna rapporteringsverksamheten, tillsynen över de olönade konsulaten, bistånd till enskilda samt tillhandahållande av kontorslokaler vid tillfälliga besök av övriga länders beskickningspersonal. Personalcheferna ansåg detta danska förslag utgöra en bra utgångspunkt, ehuru det, innan praktiska erfarenheter vunnits, icke kunde bedömas vilka andra möjligheter till ömsesidigt bistånd som kan föreligga.

Slutsatser

Personalchefernas redogörelse innehåller i korthet följande sammanfattande slutsatser.

a) Med hänsyn till de ökade svårigheterna att effektivt täcka det ständigt stigande antalet självständiga stater, med vilka de nordiska länderna är intresserade att upptaga diplomatiska och konsulära förbindelser kan det icke råda några tvivel om, att utvecklingen går mot en utökning av det redan existerande nordiska samarbetet inom utrikestjänsten. Personalcheferna är eniga om att rekommendera respektive regeringar att så långt möjligt stödja denna tendens till ökat samarbete överallt i världen. Samarbetets närmare utformning är dock icke ägnat att fastställas i allmänna avtal utan måste tillrättaläggas genom konkreta överenskommelser mellan de i varje särskilt fall intresserade länderna.

b) De nordiska utrikesdepartementen bör så långt möjligt hålla varandra underrettade om framtidsplaner beträffande upprättandet av representationer i de nya staterna så att möjlighet skapas att diskutera en spridning av representationerna eller alternativt gemensamma lokaler samt koordinering och praktisk samverkan i det löpande arbetet. Med hänsyn bl. a. härtill kommer framdeles regelbundet återkommande möten att avhållas mellan personalcheferna.

c) I länderna utefter den nordvästafrikanska kusten bör ett regionalt nordiskt samarbete eftersträvas.

d) Personalcheferna är eniga om att rent nationella nordiska representationer såsom hitintills vid enstaka tillfällen kan tillvarataga andra nordiska länders intressen, förutsatt att dessa är av begränsad omfattning och icke kräver detaljkännedom om ifrågavarande länders förhållanden eller erbjuder möjlighet till intressekonflikter. Däremot föreligger det icke en sådan nordisk ekonomisk och politisk intressegemenskap, att de nödvändiga förutsättningarna för upprättandet av sammordiska representationer med integrerad personal kan sägas föreligga.

e) Tillskapandet av sammordiska specialattachébefattningar får anses möjligt och önskvärt inom det tekniska, vetenskapliga och andra neutrala områden, där konkurrensmomentet är mindre väsentligt. På kommersiellt betonade områden kan det dock knappast anses genomförbart att använda gemensamma specialattachéer. Det ganska omfattande samarbete, som på en rad områden av gemensamt intresse redan pågår mellan de nordiska ländernas näringsorganisationer och deras representanter i utlandet, bör emellertid så långt möjligt utbyggas.

Bilaga 2

KUNGL. UTRIKESDEPARTEMENTET

Stockholm den 30 augusti 1966

Till samtliga beskickningar utom ambassaderna i de nordiska länderna

Sedan förslag till likalydande instruktionsskrivelser rörande ett allmänt genomförande av det nordiska konsulära samarbetet framlagts efter överläggningar mellan arbetsgruppen från de nordiska länderna, har jag äran meddela att ifrågavarande förslag nu godkänts för svenskt vidkommande. Instruktionen, som avfattats på danska språket enligt i det danska utrikesministeriet brukad form, bifogas här i svensk text.

Under hänvisning till innehållet i sagda dokument har jag äran anmoda Eder att träda i förbindelse med övriga nordiska länders beskickningar i Edert anställningsland/Edra anställningsländer för samråd och beslut om detta samarbets inledande och om de »nordiska» konsulära ärendenas fördelning mellan ifrågakommande utlandsmyndigheter, *att*, där så bedöms lämpligt, om detsamma underrätta regeringen i anställningslandet/anställningsländerna *samt att* därefter lämna Eder underlydande konsulat erforderliga anvisningar för samarbetets förverkligande i den omfattning som den gemensamma instruktionen anger.

Någon bestämd tidpunkt för det konsulära samarbetets genomförande i varje enskild stat har inte fastställts, men det är angeläget att detsamma kan realiseras inom Edert verksamhetsområde så snart omständigheterna tillåter.

Utrikesdepartementet emotser i sinom tid rapport om de åtgärder som vidtagits i saken.

För distribution av den gemensamma instruktionen till Eder underlydande konsulat närslutes översättning till engelska/franska/tyska/spanska språket.

Nordiskt konsulärt samarbete omfattar tills vidare icke bistånd i sjöfarts- och sjöfolksärenden, men avsikten är att utsträcka samarbetet också på dessa områden. Frågan är under utredning i ovannämnda arbetsgrupper.

Enligt uppdrag:

*Åke Malmaeus**O. K. Thyberg*

Översättning

**Instruktion
om upprättandet av nordiskt konsulärt samarbete**

I. Artikel 31 i samarbetsöverenskommelsen lyder som följer:

Befattningshavare, som tillhör en fördragsslutande parts utrikestjänst och tjänstgör utanför de nordiska länderna, skall i den mån det är förenligt med hans tjänsteåligganden samt hinder icke möter från tjänstgöringslandets sida bistå jämväl medborgare i annat nordiskt land, därest detta saknar representation på den ifrågavarande orten.

För genomförandet härav fastslås följande huvudprinciper:

1. Det konsulära samarbetet bör icke begränsas till bestämda biståndsområden men skall — om så sker — i varje fall omfatta de i denna instruktion angivna områdena. Förekommer redan på en ort ett samarbete i vidare omfattning eller bedömes det föreligga behov av och möjlighet till ett längre gående samarbete — allmänt eller i ett konkret ärende — skall instruktionen icke utgöra något hinder härför utan betraktas som vägledande för samarbetets genomförande.

2. Ett betydelsefullt led i samarbetet är den rådgivande verksamhet, som en lönad utlandsmyndighet kan stå ett annat nordiskt lands olönade representation till tjänst med.

3. Den som förordnats att under vakans eller ledighet tillfälligt uppehålla en befattning vid en utlandsmyndighet skall kunna påräkna råd och bistånd från de övriga nordiska utlandsmyndigheterna på orten.

4. Bistånd åt medborgare i annat nordiskt land kommer normalt endast i fråga, när vederbörandes eget land icke har ens någon olönad utlandsmyndighet på orten eller så nära därintill att det synes naturligt att hänvisa den biståndssökande dit.

5. Samarbetet skall i första hand omfatta biståndsområden som icke anses komma att innebära en arbetsinsats utöver vad en nordisk utlandsmyndighet omedelbart skall kunna åtaga sig utan särskild instruktion och utan närmare kännedom om den biståndssökandes eget lands instruktion för utrikesrepresentationerna. Detta gäller sålunda ärenden som:

utfärdande av intyg om faktiska förhållanden, t. ex. levnadsattester utom i fall då lag eller författning kräva att intyget utfärdas av det egna landets konsul,

praktiskt bistånd i form av råd och anvisningar om lokala förhållanden, lösande av lokala problem av praktisk natur,

biträde att förmedla kontakt med hemlandets utrikesdepartement eller annan myndighet i hemlandet eller med närmaste egen utlandsmyndighet, förvaring, utlämnande och eftersändning av post,

anvisning på lämplig advokat på orten,

eftersökningar,

deposition av värdeföremål hos utlandsmyndigheten.

6. Dessutom omfattar samarbetet följande betydelsefulla konsulära ämnesområden:

bistånd åt och hemsändning av nödställda nordiska medborgare,

bistånd åt fängslade och åtalade,

dödsfall, bistånd vid begravning eller hemsändning av kistor och urnor.

7. Bistånd i ärenden av större omfattning eller av rättslig karaktär — och då i särskild grad de under punkten 6 nämnda biståndsområden — förutsätter normalt att kontakt toges med och instruktioner inhämtas från närmaste utlandsmyndighet för den biståndssökandes hemland (eller om nödvändigt från detta lands utrikesdepartement). Även om ansvaret för biståndsärendets handläggning i sådant fall övergår till denna senare myndighet, är det i praktiken ofta av största betydelse att berörda nordiska utlandsmyndighet på orten kan tjäna som lokal förmedlare.

8. I de fall då man på grund av omständigheterna måste handla utan föregående instruktion, kan en nordisk utlandsmyndighet i första hand tillämpa sitt eget lands instruktion för utrikesrepresentationen även om biståndet därigenom skulle få ett innehåll som avviker från vad den biståndssökande skulle ha erhållit om hans hemlands regler tillämpats.

9. Om utgivande av ekonomiskt bistånd gäller följande regler:

a. Ekonomiskt bistånd utöver ett ringa belopp för att täcka ett omedelbart behov kräver normalt bemyndigande från den biståndssökandes egen närmaste utlandsmyndighet eller hans hemlands utrikesdepartement.

b. När bistånd lämnas av ekonomisk karaktär, häri inbegripet utlägg eller garantier, skall den biståndssökande, om det över huvud taget är möjligt, underteckna en skuldförbindelse enligt bifogat formulär, benämnd »Samnordisk låneförbindelse». Sedan biståndet lämnats, skall denna handling av den biståndsgivande utlandsmyndigheten översändas till den biståndssökandes egen närmaste utlandsmyndighet eller till hans hemlands utrikesdepartement i och för restitution.

c. En fast regel skall vara att vederbörande nordiska utlandsmyndighet alltid erhåller gottgörelse för sina utgifter automatiskt och utan dröjsmål från en av nyssnämnda instanser, oavsett om i det enskilda fallet den biståndssökande erhållit hjälp utöver vad han kunnat få med tillämpning av sitt hemlands bestämmelser.

10. Om särskilda biståndsområden.

a. I krigs- och krissituationer, under oroligheter och vid naturkatastrofer kommer det att uppstå ett särskilt behov av nordiskt samarbete angående bistånd, vilket under sådana omständigheter för övrigt kan tänkas bli av mera vittgående natur. Här avses sådana förhållande som: kontakt med och anvisningar till nordiska medborgare, meddelanden om deras belägenhet, evakuering, hemresebistånd, penninglån, hjälp med utreseformaliteter, biljettgarantier, utfärdande av pass och medborgarskapsbevis samt anskaffande av nödvändiga förråd.

b. Eftersom de nordiska ländernas sjölagar och sjömanslagar för närvarande är underkastade granskning i syfte att revidera desamma, har frågan om bistånd åt handelsfartyg och bistånd åt sjöfolk ännu icke kunnat upptagas till slutligt avgörande. Dessa frågor kommer emellertid att bli föremål för ytterligare överväganden mellan företrädare för de nordiska ländernas utrikesdepartement. Hjälp till sjöfolk skall emellertid kunna lämnas enligt de allmänna biståndsbestämmelserna likaväl som de särskilda sjöfolksbestämmelserna naturligtvis kan komma att tillämpas som ett led i de konkreta instruktioner en nordisk utlandsmyndighet må mottaga jäm-

likt bestämmelserna i punkten 7 ovan. I denna särskilda biståndsform inbegripes, där så är möjligt, hemsändande av sjöfolk med flyg efter statsrekvisition (Government Request-reglerna).

c. Bistånd i kommersiella angelägenheter, däribland åtgärder att stödja export, faller i princip utanför det upprättade samarbetet, men hjälp bör naturligtvis kunna lämnas jämlikt punkten 1 ovan eller när biståndet är hänförligt under de i punkten 5 uppräknade, okomplicerade områdena.

d. Vid bistånd i kvarlåtenskapsärenden begränsar sig det konsulära samarbetet till att konsulaten vid behov inrapporterar dödsfall som kommer till deras kännedom i sådana fall när den avlidnes närmaste anhöriga eller testamentstagare finnes i ett nordiskt land.

Eftersom de nordiska länderna har olikartad lagstiftning på arvsrättens område, undantages från det konsulära samarbetet sådana arbetsuppgifter som uppteckning av kvarlåtenskap efter medborgare i ett annat nordiskt land, tillsyn över den lokala dödsboförvaltningen och annan verksamhet som ombud för arvingarna.

II. Under hänvisning till ovanstående anmodas utlandsmyndigheten att inom sitt verksamhetsområde och i samarbete med de övriga nordiska ländernas utlandsmyndigheter vidtaga erforderliga åtgärder för att upprätta det konsulära samarbetet och därvid i förekommande fall lämna underlydande konsulära utlandsmyndigheter nödiga instruktioner.

Vid genomförandet torde följande iakttagas:

a. Biståndssamarbetet omfattar som förut nämnts i princip såväl de lönade som de olönade utlandsmyndigheterna. Eftersom de olönade konsulerna emellertid icke vid sitt tillträde har åtagit sig någon förpliktelse att tillvarataga även annat lands angelägenheter, kan det knappast påläggas dem någon tjänsteplikt i detta avseende utöver vad varje enskild konsul själv tager på sig. Förutom de redan i artikel 31 stadgade begränsningarna kommer därför varje enskild olönad konsuls medverkan i arbetet att vara beroende på om han själv förklarar sig villig att åtaga sig att medverka i ärenden rörande medborgare från andra nordiska länder än det han representerar. Man förväntar sig dock som ett minimum att nordiska medborgare alltid skall kunna påräkna bistånd av förmedlande karaktär, eventuellt tillsammans med lämnandet av ögonblicklig mindre hjälp, där ett akut behov förefinnes.

Utlandsmyndigheten ombedes att under beaktande av vad nyss sagts söka få till stånd medverkan av de olönade utlandsmyndigheterna i samarbetet i största möjliga utsträckning.

b. Enighet råder mellan de nordiska ländernas utrikesdepartement om att en förutsättning för samarbetet är den att ett nordiskt land vidtager åtgärder för att upprätta en egen utlandsmyndighet, om det skulle visa sig att bistånd på ett eller flera områden blir för betungande för de andra nordiska ländernas lokala utlandsmyndigheter.

Om en sådan situation skulle uppstå inom utlandsmyndigheternas verksamhetsområde bör meddelande härom ske till utrikesdepartementet, sedan nödigt samråd ägt rum med de övriga ländernas utlandsmyndigheter.

c. Huvudregel skall vara att biståndsärendena rörande medborgarna i de nordiska länderna som icke är representerade på orten på förhand fördelas mellan de nordiska utlandsmyndigheterna. Bistånd bör företrädesvis lämnas av lönad myndighet, om en sådan finnes på orten. Då det emellertid icke synes möjligt eller ändamålsenligt för utrikesdepartementen att träffa slutlig överenskommelse om denna fördelning, vilken ofta kommer att bli bero-

ende på lokala förhållanden, bemyndigas utlandsmyndigheten att i samråd med de lönade utlandsmyndigheterna för de övriga nordiska länderna ombesörja fördelningen med hänsyn till de lokala förhållandena.

d. Notifikation om samarbetet till verksamhetslandets myndigheter.

I överensstämmelse med en allmänt antagen folkrättslig princip bör som huvudregel notifikation ske om det upprättade samarbetet, medan på förhand meddelat godkännande av verksamhetslandet icke läser vara nödvändigt. Stöd för detta antagande finnes i den i Wien den 24 april 1963 undertecknade FN-konventionen angående konsulära förbindelser, vars artikel 8 lyder: »Upon appropriate notification to the receiving State, a consular post of the sending State may, unless the receiving State objects, exercise consular functions in the receiving State on behalf of a third State.»

Även om Wienkonventionen ännu icke kan betraktas som gällande folkrätt synes dock de flesta länder erkänna principen i artikel 8 såsom uttryck för den allmänt härskande uppfattningen av de formkrav som skall uppfyllas vid en konsulär tjänstemans tillvaratagande av ett tredje lands konsulära intressen. Då emellertid synpunkterna i denna fråga varierar från land till land, bemyndigas utlandsmyndigheten att i samråd med övriga nordiska lönade utlandsmyndigheter avgöra i vilken form notifikation skall äga rum.

Om särskilda lokala förhållanden skulle påbjuda att notifikation underlåtes, emotses meddelande härom med angivande av de närmare omständigheterna och av de övriga nordiska utlandsmyndigheternas synpunkter.

e. Tjänstevägen.

Biståndsärendets art får bli avgörande för vilken tjänsteväg som skall anlitas för inhämtande av instruktion hos högre konsulära eller diplomatiska myndigheter och för rapportering i ärendet.

Biståndsuppgifternas olikartade karaktär innebär sålunda att framställning om bistånd av ett annat lands konsulära representation och inhämtande av direktiv kan ske utanför sedvanlig tjänsteväg. Då en utlandsmyndighet tillvaratager ett annat nordiskt lands konsulära intressen, bör ifrågasvarande utlandsmyndighets egna överordnade myndigheter dock få under rättelse om biståndet. Detta bör normalt kunna ske genom att kopia av skrivelserna i ärendet insändes på sedvanlig tjänsteväg.

f. Adress- och telefonlistor.

Som en praktisk förhållningsregel för att genomföra det konsulära samarbetet bör utlandsmyndigheten med jämna mellanrum tillställa de underlydande konsulatet aktuella adress- och telefonlistor för samtliga nordiska länders konsulära och diplomatiska myndigheter inom utlandsmyndighetens verksamhetsområde.

g. Då de lönade nordiska utlandsmyndigheterna icke överallt har samma verksamhetsområde, kommer vissa bland dessa att nödgas samordna det konsulära samarbetet med mer än en grupp nordiska utlandsmyndigheter. Om det i detta avseende skulle uppstå problem som icke låter sig lösas på platsen, torde utlandsmyndigheten inrapportera detta och samtidigt avge förslag till lösning. Ärendet kommer då att upptas till förhandling mellan de nordiska utrikesdepartementen.

KUNGL. UTRIKESDEPARTEMENTET

Stockholm den 22 december 1967

Till samtliga beskickningar utom ambassaderna i de nordiska länderna

Som ett resultat av fortsatta överläggningar mellan företrädare för utrikesdepartementen i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om nordiskt konsulärt samarbete har numera utarbetats bifogade *föreskrifter om samarbete mellan utlandsmyndigheterna på handelssjöfartens område*.

Föreskrifterna skall i fortsättningen iakttas av utlandsmyndigheterna inom ramen för det nordiska konsulära samarbetet, och Ni anmodas i detta syfte ta kontakt med övriga nordiska länders beskickningar i Ederet verksamhetsland/Edra verksamhetsländer. De nya föreskrifterna ersätter texten i den med ovanciterade cirkulär distribuerade gemensamma instruktionen [sedermera intagen i AFUR 56 § punkt 2] under litt. b) i avsnittet I mom. 10 med rubriken »Om särskilda biståndsområden». Den grundläggande instruktionens allmänna grundsatser är följaktligen vägledande även för det ömsesidiga nordiska biståndet på handelssjöfartens område.

För distribution av ovannämnda föreskrifter till Eder underlydande konsulat närslutes översättning till engelska/franska/spanska/tyska språket (i ex.).

Enligt uppdrag:

*Åke Malmaeus**O. K. Thyberg*

a. — — —

b. Bistånd på handelssjöfartens område.

(1) Mottager nordisk utlandsmyndighet från lokal myndighet meddelande som berör säkerheten ombord på fartyg från annat nordiskt land, skall underrättelse snarast lämnas närmaste utlandsmyndighet för fartygets hemland eller dettas utrikesministerium.

(2) Utlandsmyndigheten bör i rimlig omfattning förmedla förbindelse mellan hyressökande nordiskt sjöfolk och fartyg från dessa länder.

(3) På begäran av befälhavare på fartyg från annat nordiskt land skall utlandsmyndighet mottaga s. k. sjöprotest (notarialprotest) samt utfärda bevis därom eller bistå fartygsbefälhavaren med att avge sådan protest inför behörig lokal myndighet och bestyrka anteckning om sjöprotest i fartygsdagbok.

(4) Har fartyg hemmahörande i ett nordiskt land förlist eller annan svår sjöolycka drabbat sådant fartyg, skall utlandsmyndighet i första hand lämna all den hjälp i praktiska angelägenheter som är erforderlig för att bistå befälhavare och besättning, sörja för deras omedelbart erforderliga vård, inkvartering, utrustning och underhåll samt snarast möjligt underrätta utlandsmyndighet för fartygets hemland om de åtgärder som vidtagits.

Vid behov skall utlandsmyndigheten vaka över att aktioner för räddning av fartygsbesättningen utan dröjsmål igångsätts.

Utlandsmyndigheten bör också bistå befälhavare eller fartygsagent i sådana åtgärder som besiktning, förvaring av skeppsdokument, besättningsmedlemmarnas hemresa eller ny anställning för dem.

(5) Finns välfärdssekreterare eller sjömanspräst från nordiskt land stationerad på platsen, bör utlandsmyndighet ge denne stöd i den utsträckning det är praktiskt möjligt. Det gäller i synnerhet vid hänvändelse till de lokala myndigheterna.

(6) Om sjuk eller skadad sjöman av befälhavare för fartyg från annat nordiskt land överlämnas åt utlandsmyndighetens försorg eller själv begär bistånd av myndigheten, skall denna sörja för att sjömannen får erforderlig hjälp och vård. Myndigheten bör också, i samråd med befälhavare eller fartygsagent, sörja för hans uppehälle och avresa ur landet. Myndigheten bör därtill omedelbart underrätta närmaste utlandsmyndighet för fartygets hemland eller utrikesministeriet där, när allvarlig sjukdom eller svårare olycka drabbat en sjöman.

Ställer befälhavare eller agent icke skriftlig garanti för uppkommande kostnader, bör instruktion snarast inhämtas från den utlandsmyndighet eller det utrikesministerium som nämnts i föregående stycke.

Begär sjöman, som är medborgare i ett annat nordiskt land eller är bosatt i ett av dem, i andra fall än som nämnts i föregående stycke, bistånd från utlandsmyndighet, skall han beredas den hjälp i praktiska angelägenheter som kan vara erforderlig eller det bistånd som behövs för att täcka de omedelbara ekonomiska behoven till dess instruktion i ärendet inhämtats från någon av nyssnämnda myndigheter.

Utlandsmyndighet bör, då så är möjligt utan större svårighet, till förvaring och eventuell vidarebefordran till närmaste utlandsmyndighet för sjömannens hemland mottaga hyresmedel eller personlig egendom som tillhör sjöman, vilken kvarlämnats av fartyg hemmahörande i annat nordiskt land.

I de fall då hemresa kan ske med flyg i enlighet med bestämmelserna för Government Request, är utlandsmyndighet bemyndigad att utställa erforderlig rekvisition på annat nordiskt lands vägnar, när de nationella betingelserna föreligger i det enskilda fallet.

(7) I Danmark, Finland, Norge och Sverige har som ett resultat av nordiskt samarbete på lagstiftningens område tillkommit nya regler om *sjöförklaring*. Utlandsmyndighet som tillhör något av dessa länder och som av vederbörande hemlandsmyndighet erhållit behörighet hålla sjöförklaring är skyldig hålla sådan förrättning för fartyg hemmahörande i ett annat av länderna, när behörig utlandsmyndighet för fartygets eget hemland ej finns på orten och anmälan resp. begäran om sjöförklaring görs av befälhavaren eller fartygets redare eller behörig myndighet i fartygets hemland. När sådan sjöförklaring hålls, skall utlandsmyndigheten använda de nationella regler som gäller för myndighetens verksamhet (jfr cirkulär 85 U 13.6.67 angående 1967 års sjölagsändringar).

Utskrift av protokoll över sjöförklaring för fartyg från annat nordiskt land skall tillställas utlandsmyndighet för fartygets hemland eller dess utrikesministerium för vidarebefordran genom dess försorg.

(8) Svensk lagstiftning kräver i vissa fall, att besiktningsmän i sjöfartsangelägenheter utses av en konsulär myndighet. Sådana besiktningsmän skall också kunna utses av dansk, finsk eller norsk utlandsmyndighet.